

Важливо наголосити, що у процесі формування в дитини з інтелектуальними порушеннями національної свідомості насамперед необхідно бачити й визнавати її унікальність, індивідуальність, потреби, схильності, проявляти доброзичливе ставлення до неї.

Перспективним напрямком нашого дослідження є розробка методичних рекомендацій для батьків з проблеми формування національної свідомості дітей з інтелектуальними порушеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Висоцька А. Основні завдання, форми і методи громадянського виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів. *Дефектологія*. 2005. № 3. С. 29–34.
2. Кравець Н. П., Палагнюк О. І. Формування почуття патріотизму в розумово відсталих семикласників на уроках української літератури. *Молодий учений*. 2017. № 3 (43). С. 398–401.
3. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах : додаток до наказу Міністерства освіти і науки України 16.06.2015 № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#n132>
4. Омельченко М. С., Кузнецова Т. Г., Пасюк С. П. Психологічні аспекти національно-патріотичного виховання дітей молодшого шкільного віку із порушеннями інтелекту. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. Вип. 84. Т. 2. С. 36–39.
5. Проскурняк О. І. Підготовка студентів до організації національно-патріотичного виховання у спеціальних закладах освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2016. № 6 (303). С. 281–286.
6. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Ч. 1. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 238 с.

УДК 375-055.263

ОРГАНІЗАЦІЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ (з досвіду роботи ПШ №45 м. Полтави)

Шаповал Алла, директор, Початкова школа № 45 Полтавської міської ради

У статті автор ділиться досвідом організації корекційно-розвиткової роботи дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами в умовах воєнного часу. Розкрито актуальні питання організації корекційної роботи в умовах воєнного стану в дошкільному підрозділі інклюзивних груп.

Ключові слова: корекційно-розвиткова робота, діти дошкільного віку, особливі освітні потреби.

In the article the author shares the experience of organizing correctional and developmental work of preschool children with special educational needs in wartime. Topical issues of organization of correctional work in martial law in the preschool unit of inclusive groups are revealed.

Key words: *correctional and developmental work, preschool children, special educational needs.*

Постановка проблеми та її актуальність. Введення в Україні воєнного стану впливає на всі сфери людського життя. Особливих змін зазнає освітня галузь, зокрема дошкільна. Сьогодення внесло корективи в освітянське життя та незмінним лишилося те, що усі ми маємо працювати заради наших дітей. Робота кожного наразі надзвичайно важлива. У стані війни діти дошкільного віку належать до найвразливішої категорії населення. Перебуваючи в небезпеці, в тривалому стресовому стані, дитина позбавлена нормальних умов для розвитку та освіти. Через відчуття тривоги, напруги, страху, невизначеності ускладнюється процес повноцінного розвитку та соціалізації.

Аналіз останніх досліджень. Відповідь на запитання щодо організаційних аспектів діяльності закладів дошкільної освіти дають такі нормативні документи: Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136- IX; лист МОН № 1/3475-22 від 17.03.2022 «Про зарахування до закладів дошкільної освіти дітей із числа внутрішньо переміщених осіб». Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в 2 умовах воєнного стану можна дізнатися з листа МОН № 1/3737-22 від 29.03.2022.

Питання організації освітнього процесу у закладах освіти регламентовано листом МОН № 1/3371-22 від 06.03.2022 «Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій» та «Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану» МОН № 1/3845-22 від 02.04.2022.

Мета статті полягає у представленні досвіду роботи ПШ № 45 з організації корекційно-розвиткової роботи дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами в умовах воєнного часу.

У організації освітнього процесу Початковій школі № 45 (дошкільний підрозділ) у воєнний час у роботі з дошкільниками ми враховуємо основні позиції Базового компоненту дошкільної освіти (2021), як стандарту дошкільної освіти, що є актуальним у будь-який час та утверджує політику держави у галузі дошкільної освіти.

Члени команди супроводу інклюзивних груп (а їх у нас 7, з них 6 дошкільних, 1 раннього віку) в організації освітнього процесу з дітьми інклюзивних груп керуються:

- ідеями гуманістичної педагогіки, спрямовані на гуманне ставлення до дитини;
- теорією природовідповідності, за якою у дитини треба розвивати задатки та здібності, зберігаючи її природу;
- ідеями про патріотичне і громадянське виховання, використання казки та гри у гармонійному розвитку особистості;
- ідеями солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

З-поміж актуальних питань в умовах воєнного стану в дошкільному підрозділі інклюзивних груп Початкової школи № 45 найважливішими є такі:

- організація психологічної, методичної підтримки педагогічних працівників інклюзивних груп;
- здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей, зокрема й з особливими освітніми потребами. підтримка дітей та батьків у складних ситуаціях;
- організація освітнього процесу з дітьми раннього та дошкільного віку;
- налагодження зв'язків і підтримка педагогічного партнерства ЗДО з батьками вихованців, представниками територіальних громад;
- надання різних видів психолого-педагогічної підтримки дітям, батькам.

На території нашого міста немає бомбардувань, відсутні також агресивні дії ворога, але наші діти, незалежно від їх потреб та можливостей, постійно чують сигнали тривоги, вони бачать тривожні обличчя дорослих, чують тривожні слова небезпеки від дорослих, чують новини з засобів масової інформації, що є також психологічним травмуванням. Перш за все задаємо собі питання: «Як ми можемо зараз допомогти дитині?, Чим заспокоїти, як стабілізувати її стан?».

Наш заклад організовує педагогічний супровід дітей з ООП та їх родин дистанційно – із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у зручний для дітей та їх родин час. Говоримо з батьками про створення розвивального середовища в умовах родини. Наголошуємо про соціальне середовище, що охоплює взаємодію між дорослими та дітьми, педагогами та членами сім'ї. Важливим є і фізичне (загальний дизайн кімнати з урахуванням осередків діяльності, матеріалів, меблів та ін.), але на це не кожна родина спроможна в військовий час та часове середовище (сукупність, послідовність та тривалість процедур та заходів, що відбуваються у родині протягом дня), що є теж нестабільним у наш час. Для дітей, чиї особливі освітні потреби не вдається задовольнити через технології універсального дизайну в умовах дистанційної освіти, здійснюється відповідна адаптація та/або модифікація змісту, процесу, результатів навчання та онлайн середовища, відповідно до індивідуальної програми розвитку дитини та поточної ситуації щодо факторів середовища.

За умов воєнного часу місце перебування дітей змінилося: деякі виїхали за межі міста, області та країни. Але сучасні інформаційні технології дозволяють підтримувати контакти з родинами та дітьми, незалежно від їх потреб та можливостей та місця знаходження. Усі члени команди супроводу мають на меті зустрітися з дитиною та її родиною у форматі або онлайн-зустрічі, або у записі відеоролика. Звичайно робота є успішною за умов тісної співпраці вихователя та асистента вихователя. Змістом зустрічей з родинами є матеріали для стабілізації її стану та подача матеріалу зі змісту індивідуальної програми розвитку. Під час зйомки прагнемо до створення коротких і дидактично продуманих відеороликів. Такі заняття, у разі згоди батьків, з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку проводимо не

більше 10 хвилин, старшого дошкільного віку – 15 хвилин. З метою підтримання пізнавальної активності, уваги та сприймання намагаємось створювати слайди які є рухомими. Додаємо більше переходів і анімацій, використовуємо курсор миші або режим малювання, щоб виділити, підкреслити щось важливе на слайді. Звичайно, хотілося б нам отримувати зворотний зв'язок у рамках співпраці з батьками. Результативним є зв'язок з родинами через Viber та WhatsApp. Такій вид комунікації для нас є одним із найактуальніших. Є родини які швидко ідуть на комунікацію, є досить стримано. Намагаємось через комунікацію відпрацювати теми, які є наразі важливішими за виконання ІРЦ. Це емоційно-підтримувальна мовленнєва комунікація, використання індивідуально дібраних комплексів технологій психолого-педагогічного супроводу. Залучаємо родини також до користування публікаціями психолого-педагогічного та методичного спрямування, зокрема на сайті МОН “Сучасне дошкілля під крилами захисту” у Telegram-каналі «Підтримай дитину» <https://t.me/pidtrumaidutuny>. Досить активно використовуємо завдання самостійного змісту, але за відповідною тематикою. Це виготовлення поробок, малюнків, проєктів за темами «Прийшла весна», «Свято Великодня», «Маленькі дослідники». З практики роботи та за рекомендаціями, стверджуємо, що швидке усвідомлення результату підвищує відчуття спокою і сили.

Звичайно, наразі використовуємо дитячий фольклор-колискові, пальчикові ігри, ігри-забавлянки. Колісанки справляють терапевтичний ефект навіть у мирний час, а нині є незамінними. Так і проговорюємо батькам. «Колісати можна не тільки малюків. Повірте, теплі обійми та повільне ритмічне погойдування сподобаються і старшим дітям. Сядьте зручненько і обійміть свою малечу. Пригадайте, які колискові співали вам у дитинстві. Не має значення, чи вміє мама співати, головне – що вона поряд, обіймає, дитина чує стукіт її серця, вібрації її голосу. Феномен колісанок у тому, що вони знижують тривожність, уповільнюють дихання і серцевий ритм, дають відчуття спокою та близькості. А зараз це потрібно нам усім. Тож співаймо дітям колісанки. Розпочнімо, наприклад з такої: Ой, ходить сон коло вікон Українська народна колісанка (у виконанні Квітки Цісик). Ой ходить сон коло вікон, А дрімота коло плота. Питається сон дрімоти: – А де будем ночувати? – Де хатонька теплесенька, Де дитина малесенька – Там ми будем ночувати, І дитину колісати. Ой на kota та воркота, На дитину та дрімота, Котик буде воркотати, Дитинонька буде спати». Пропонуємо дітям та їх родинам виконання руханок. Вихователь чи асистент читає вірша і показує вправи. Активно ми використовуємо пальчикові вправи. «Сонечко, сонечко, гріє нам долонечки, кожен пальчик зігріває, усіх разом збирає», «Вітер-вітерець літає, на долонечку сідав, тут він примостився, пальчиками вкрився», «Ніжні квіточки проснулись, пелюстки в них розгорнулись, вітерець тут пролітає, пелюстки він розвіває, починає сутеніти, пелюстки згортають квіти, всі голівками хитають, і тихенько засинають».

Зі слів наших педагогів, навіть коли діти побачили вихователя, настрої налагоджується, тривога та напруження зникає і дорослих і у дітей. Багато родин чують нас, розуміють нас, охоче продовжують та співпрацюють з нами

на виконання завдань. Користується популярністю серед родин наш часопис – газета «Дошколарик», яку виставляємо на сайт закладу. Непрості часи для усіх нас, ми не бачимо дітей у нас у групах, ми не чуємо їх. Ми розуміємо що вихід єдиний – дистанційна робота. Тож надіємось на наших батьків. Від їхнього бажання до співпраці залежить успіх наших дітей. Звичайно, кожна дитина має свій темп розвитку, тож вбачаємо що разом ми підіймемося на вищу сходинку і будемо радіти: «Ти сьогодні кращий ніж учора».

Висновки. Хотілося б завершити вправою для стабілізації внутрішнього стану (автор Ольга Кляпиць) Вправа «Дерево». «Уявіть себе деревом. Наприклад, тополею. Високо-високо, з корінням, що йде глибоко у землю – ніякі смерчі не зможуть видерти її чи зламати. Простежте за своїм корінням поглядом – воно тягнеться до самісінького центру Землі. Там воно наповнюється енергією, звідти бере свою силу. Там у глибині багато коріння, коріння інших дерев-там усі ми живися разом. Це нескінченний ресурс, його багато, дуже багато. Можливо якісь корінчики не досягають центру – допоможемо їм дотягнутися до життєдайного джерела. Усі ми разом – ліс, величезний, безкрай ліс, який допомагає іншим – усім тим, що стоять поруч. І гіллям, і корінням ми підтримуємо одне одного. Нас не вирвати, нас не зламати. Ми переживемо будь-який буревій, смерч, будь-яку негоду. Ми точно вистоїмо. У нас вистачить сили. Все буде Україна»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лист Міністерства освіти і науки України «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні» від 29.03.2022 р. № 1/3737-22.
2. Лист Міністерства освіти і науки України «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» від 02.04. 2022 р. № 1/3845-22.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти), затверджено наказом МОНУ від 12.01.2021, № 33.

УДК 37.015.3:316.48

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Яновська Тамара,

кандидат психологічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

У статті розглянуто особливості соціально-психологічного супроводу дітей, які постраждали внаслідок військових дій. Проаналізовано явище «психічної травми» і посттравматичного стресового розладу. Визначено організаційні та змістовні аспекти надання соціально-психологічної допомоги дітям, які пережили втрати та зазнали негативного впливу внаслідок військових дій.